

ביאורים

541 ד- הוכחות מהתורה שבעל פה למציאות העולם הבא

מהדורת אור עציון

הבאנו ראיות קצרות למציאות העולם הבא מהפסוקים, ובתורה שבעל פה יש הרחבה רבה על העולם הבא, עד שכמעט ולא יוכל אדם להביא את כל הדברים, לכן נביא מעט דברים בקיצור. רבותינו קיבלו מפי הנביאים, שהעולם הזה הוא דומה לפרוודור שלפני ארמון מלכים הוא העולם הבא, וצריך האדם להכין עצמו בעולם הזה, כמו שאדם מכין עצמו בפרוודור לפני הכניסה למלך. העולם הזה איננו תכלית האדם, אלא הוא הדרך העשויה להביא אל המטרה האמיתית, העולם הבא.

542 אמרו באבות (ד, טז): "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין". בעוה"ז יכול האדם לתקן את העבירות שעשה, ואילו בעולם הבא אין תשובה, האדם נשאר תמיד במדרגה אליה הגיע. ועוד אמרו (שם יז): "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה", מפני שבעולם הזה האדם תמיד מרגיש חסר ולכן שואף למציאות יותר ממה שהשיג, ואילו בעולם הבא, שהוא היעד והמטרה, האדם מרגיש שלם, ונהנה מהנאות רוחניות שלמות. לכן עדיפה אפילו שעה אחת בעולם הבא מכל חיי העולם הזה.

אם כן העולם הזה שהוא עולם ההכנה, טוב יותר מהעולם הבא, כי ניתן לתקן בו את מה שהאדם קלקל, אך אין האדם מרגיש בו הרגשת שלמות. והעולם הבא טוב מהעולם הזה, שהאדם מרגיש בו שלמות, אך אינו יכול לתקן בו קלקולים ולעלות למעלה גבוהה יותר.

543 ועוד גילו לנו חז"ל, שהעולם הבא הוא מקום הנאה רוחנית לאדם, ללא גוף, וללא תענוגות וצרכים גופניים. אין בו אכילה ושתייה, תשמיש, הולדה, מקח וממכר, אלא הצדיקים יושבים ונהנים מתענוגות רוחניים, כפי שמוכר בגמרא (ברכות יז, א): "העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתייה ולא משא ומתן ולא פריה ורביה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה".

544 מכוון שקבלת חז"ל בענין העולם הבא ואמיתות תורה שבעל פה חזקה מאד, אמרו שמי שלא מאמין בעולם הבא, או במתן תורה, או באמיתות התורה שבעל פה, לא יהיה לו חלק לעולם הבא, אף על פי שקיים את מצוות התורה. וכך אמרו חז"ל (סנהדרין ז, א): "ואלו שאין להם חלק לעולם הבא האומר אין תחיית המתים ואין תורה מן השמים ואפיקורס".

546 ומנו חז"ל במשנה (שם) שבעה אנשים, שלושה מלכים וארבעה הדייטות, שאין להם חלק לעולם הבא לפי החטיאו אנשים והרחיקו אותם מעבודת ה'. שלושת המלכים הם: ירבעם בן נבט, אחאב ומנשה, וארבעת הדייטות הם: בלעם, דואג, אחיתופל וגיחזי.

546 גם בתרגום אונקלוס מוזכר עוה"ב. משה רבנו בירך את שבט גד (דברים לג, כא): "וירא ראשית לו וכו'", ותרגם אונקלוס: "ויתקבל בקדמיתא דיליה ארי תמן באחסנתיה משה ספרא רבא דישראל קביר הוא נפק ועל בריש עמא זכון", כלומר שבט גד יחיו ראשונים בתחיית המתים, בגלל שמשה רבנו קבור בתחומם ויעבור לפנייהם.

547 וכן נאמר על ראובן (דברים לג, ו): "יחי ראובן ואל ימות", תרגם אונקלוס: "יחי ראובן בחיי עלמא ומותא תניינא לא ימות", כלומר ראובן יחיה לחיי עולם ולא ימות פעם נוספת. ובתרגום הנביאים העולם הבא מופיע פעמים רבות כל כך שקשה לספורם.

548 את המסורת של השכר והעונש בעולם הבא אימתנו על ידי השכל, הפסוקים והמסורת. אמונה זו מוסכמת בכל עם ישראל, ואין מי שחולק עליה. אמונה זו, כמו האמונה שהתורה לא תשתנה, נמסרה לנו ע"י הנביאים במילים שאינן משתמעות לשני פנים, בבהירות ובאופן מוחלט.

דברי חכמים על
העולם הבא

ד- 541 וְאֵלֶּה רְאִיּוֹת מִן הַפְּתוּב בְּדַרְכֵי קְצָרִים, אֲבָל הַקְּבֵלָה הַדְּבָרִים בָּהּ יוֹתֵר רַחֲבִים מִשְׁיֻכַּל אָדָם לְכַתְּבָם כָּלָם, אֶף אֲזַכֵּר מִמֶּה שֶׁבָּאוּ בָּהּ רֵאשֵׁי דְבָרִים, וְאָמַר, קִבְּלוּ קְדָמוֹנֵנוּ מִן הַנְּבִיאִים, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֵה לַפְּנֵי הָעוֹלָם הַבֵּא כְּפְרוּזְדוֹר לַפְּנֵי אֲרָמוֹן הַמְּלָכִים, אֲשֶׁר צָרִיךְ שִׁיתֵּקֵן אָדָם עֲצָמוֹ בּוֹ, בְּמָה שֶׁהוּא רְאוּי לְהִתְקַן קִדְם שִׁיפְנֵס אֶל הָאֲרָמוֹן לַפְּנֵי הַמְּלֶכֶךְ. וְזֶה מְבֹאֵר בְּדַבְרֵיהֶם (אבות פרק ד, טז): הָעוֹלָם הַזֶּה דּוֹמֵה לְפְרוּזְדוֹר לַפְּנֵי הָעוֹלָם הַבֵּא, הַתֵּקֵן עֲצָמוֹ בְּפְרוּזְדוֹר כְּדִי שִׁתְּכַנֵּס לְטְרַקְלִין. 542 וְאָמְרוּ עוֹד, שֶׁשְׂעָה בְּתִשְׁבֻּבָה בְּעוֹלָם הַזֶּה יוֹתֵר מוֹעִילָה מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבֵּא, שְׂאִין בּוֹ תִשְׁבֻּבָה, כְּאֲשֶׁר בְּאַרְנוֹ, שְׂמָה שֶׁנִּקְטָב עַל הַנֶּפֶשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה מִקְדְּרוֹת וְשִׁחְרוּתָם ° אִי אֶפְשֶׁר לְהִנְקוּת. וְשֶׁשְׂעָה מְנוּחָה בְּעוֹלָם הַבֵּא טוֹב מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי הַנֶּפֶשׁוֹת אֵלָיו לֹא סְרוּ ° נִשְׁקָפוֹת עֲדִיו וּמִצְפּוֹת אֵלָיו, כְּאֲשֶׁר בְּאַרְנוֹ. וְהוּא אֲמָרָם (שם טז): יְפֵה שְׂעָה אַחַת בְּתִשְׁבֻּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבֵּא, וְיִפְהָ שְׂעָה אַחַת שֶׁל קוֹרֵת רוּחַ בְּעוֹלָם הַבֵּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה. 543 וְקִבְּלוּ עוֹד, שֶׁהָעוֹלָם הַבֵּא חַיִּים בּוֹ כְּאֹר, וְאִין שֵׁם מְאֻכַּל וְלֹא מִשְׁתָּה, וְלֹא פְרִיָה וְרִבְיָה, וְלֹא מִמְכָּר וְלֹא דָבָר מִדְּבָרֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲבָל גְּמוּל הַצְּדִיקִים מְכַבֵּד הַבוֹרָא. הוּא אֲמָרָם (ברכות יז, א): הָעוֹלָם הַבֵּא אִין בּוֹ לֹא אֲכִילָה וְלֹא שְׁתִּיָה וְלֹא פְרִיָה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתָּן, אֲלֵא צְדִיקִים יוֹשְׁבִים וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרָאשֵׁיהֶם, וְהֵם נְהַנִּים מְזִיו הַשְּׁכִינָה. וְאִנִּי עֵתִיד לְשׁוֹב לְבָאֵר אֵיכוֹת גְּמוּל הַצְּדִיקִים בְּפְרוּשׁ וּבְבֹאֵר.

544 וְאִמְרוּ הַחֲזִיקִים בְּעֵנֵין הַזֶּה הַנְּכַבֵּד, קִבְּלוּ שְׂכָל מִי שֶׁאֵינּוּ מְאֻמִּין בְּגְמוּל הָעוֹלָם הַבֵּא, וּבְמִתְּנָן תּוֹרָה, וְאֵינְנוּ מְאֻמִּין בְּקְבֵלָה, אִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבֵּא, וְאֶפְלוּ אִם מַעֲשִׂיו טוֹבִים. וְהוּא אֲמָרוּ (סנהדרין ז, א): אֵלּוּ שְׂאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבֵּא, הָאוֹמְרֵי אִין תְּחִיַּת הַמֵּתִים, וְאִין תּוֹרָה מִן הַשְּׂמַיִם, וְאֶפִּיקוּרוֹס. וּמִנּוּ שְׂבַעַה שֶׁהִתְקַיֵּם אֲצֵלָם שְׂאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבֵּא, מִפְּנֵי שֶׁחֲטִיאוּ בָּהּ בְּנֵי אָדָם, וְהוֹצִיאוּם מִעֲבֹדַת הַבוֹרָא, וְלֹא יָכְלוּ לְתַקֵּן מֶה שֶׁהִפְסִידוּ. וְהוּא אֲמָרָם, שֶׁלְשָׁה מְלָכִים וְאַרְבַּעַה הַדִּיּוֹטוֹת, אִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבֵּא. שֶׁלְשָׁה מְלָכִים, יְרֵבְעָם, אַחְאָב וּמְנַשֶּׁה, וְאַרְבַּעַת הַדִּיּוֹטוֹת, בְּלַעַם, דּוּאָג, וְאַחִיתוּפֶל וְגִיחֲזִי. 546 וְעוֹד, כְּשֶׁתְּרַגְּמוּ לְנוּ הַתּוֹרָה מִשֵּׁם הַנְּבִיאִים, זָכְרוּ בְּתַרְגּוּמָה תְּחִיַּת מִשָּׁה רַבְּנוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם, כְּשֶׁתְּרַגְּמוּ (דברים לג, כא): וְיִרָא רֵאשִׁית לוֹ, וְיִתְקַבֵּל ° בְּקְדָמִיתָא דִּילִיָה אֲרִי תִמְן בְּאַחְסַנְתִּיָה וְגו'. 547 וְזָכְרוּ עוֹד חַיֵּי הָעוֹלָם בְּתַרְגּוּם (שם טז): יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יְמוֹת, אֲמָרוּ: יְחִי רְאוּבֵן חַיֵּי עֲלְמָא ° וּמוֹתָא תְּנִינָא לָא יְמוֹת. וּבְתַרְגּוּם נְבִיאִים יֵשׁ מֶה שֶׁלֹּא יוֹכַל אָדָם לְסַפֵּר גְּמוּל מִפְּרוּשֵׁי הָעוֹלָם הַבֵּא. 548 וְאַחַר שֶׁפְּרִשְׁתִּי מֶה שֶׁנִּזְכַּר בְּשִׁלְשָׁה הַמְּשֻׁכִּים, הַמְּשֻׁכַּל וְהַפְּתוּב וְהַמְּקַבֵּל, מִהַגְּמוּל וְהַעֲנֵשׁ הָעוֹלָם הַבֵּא, אָמַר, שְׂעַמְנוּ מִסְּפִימִים כָּלָם עֲלֵיו מִחֲכֻמָּה מְקַבְּלָת, מִהֶם בְּדָבָרִים מְבֹאֵרִים שֶׁלֹּא יִסְבְּלוּ סְבָרָא וְלֹא שְׁנוּי, מִפְּרָשִׁים הֵיטֵב כְּאֲשֶׁר אֲמַרְתִּי בְּבִטּוֹל הַתּוֹרָה.

מְקַדְּרוֹת וְשִׁחְרוּת - פגמי העוונות. לא סרו - לא הפסיקו מלצפות. ויתקבל בקדמיתא וכו' - שבת גד יקבל בהתחלה את שלו (שכרו בעולם הבא), לפי שבחלתו קבור משה. חיי עלמא וכו' - תרגום: חיי עולם, ומוות שני לא ימות.

חשיבות העולם
הבא בדברי
חכמים

